

1. මූල්‍ය ප්‍රකාශන

1.1 ව්‍යවහාර කළ මතය

ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාවේ 2020 දෙසැම්බර් 31 දිනට මූල්‍ය තත්ත්ව ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ විස්තීර්ණ ආදායම් ප්‍රකාශනය, හිමිකම් වෙනස්වීමේ ප්‍රකාශනය සහ එදිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය සහ මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට අදාළ සටහන්, සාරාංශගත වැදගත් ගිණුම්කරණ ප්‍රතිපත්තිවලින් සමන්විත 2020 දෙසැම්බර් 31 දිනෙන් අවසන් වර්ෂය සඳහා වූ මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආණ්ඩුක්‍රම ව්‍යවස්ථාවේ 154(1) ව්‍යවස්ථාව සමග සංයෝජිතව කියවිය යුතු 2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ සහ 1971 අංක 38 දරන මුදල් පනතේ විධිවිධාන ප්‍රකාරව මාගේ විධානය යටතේ විගණනය කරන ලදී. පාර්ලිමේන්තුව වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු යැයි මා අදහස් කරන මාගේ අදහස් දැක්වීම් හා නිරීක්ෂණයන් මෙම වාර්තාවේ දැක්වේ.

කොමිෂන් සභාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳව මම මතයක් ප්‍රකාශ නොකරමි. මතය ව්‍යවහාර සඳහා පදනම කොටසේ සාකච්ඡා කර ඇති කරුණුවල වැදගත්කම හේතුවෙන් මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් විගණන මතයක් සඳහා පදනමක් සැපයීමට ප්‍රමාණවත් හා උචිත විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට මා හට නොහැකි විය.

1.2 ව්‍යවහාර කළ මතය සඳහා පදනම

මෙම වාර්තාවේ 1.5 ඡේදයේ දක්වා ඇති කරුණු මත පදනම්ව මාගේ මතය ව්‍යවහාර කරනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට (ශ්‍රී.ලං.වි.ප්‍ර.) අනුකූලව මා විගණනය සිදු කරන ලදී. මෙම විගණන ප්‍රමිතීන් යටතේ වූ මාගේ වගකීම, මෙම වාර්තාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම යන කොටසේ තවදුරටත් විස්තර කර ඇත. මාගේ ව්‍යවහාර කළ මතය සඳහා පදනමක් සැපයීම උදෙසා මා විසින් ලබාගෙන ඇති විගණන සාක්ෂි ප්‍රමාණවත් සහ උචිත බව මාගේ විශ්වාසයයි.

1.3 මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් කළමනාකරණයේ සහ ඊට සම්බන්ධ පාලනය කරන පාර්ශවයන්ගේ වගකීම

මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය අංශයේ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පිළියෙල කිරීම හා සාධාරණ ලෙස ඉදිරිපත් කිරීම සහ වංචා හෝ වැරදි හේතුවෙන් ඇතිවිය හැකි ප්‍රමාණාත්මක සාවද්‍ය ප්‍රකාශනයන්ගෙන් තොරව මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවනු පිණිස අවශ්‍ය වන අභ්‍යන්තර පාලනයන් තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීම වේ.

මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී, කොමිෂන් සභාව අඛණ්ඩව පවත්වාගෙන යාමේ හැකියාව තීරණය කිරීම කළමනාකරණයේ වගකීමක් වන අතර, කළමනාකාරිත්වය සභාව ඇවර කිරීමට අදහස් කරන්නේ නම් හෝ වෙනත් විකල්පයක් නොමැති විටදී මෙහෙයුම් නැවැත්වීමට කටයුතු කරන්නේ නම් හැර අඛණ්ඩ පැවැත්මේ පදනම මත ගිණුම් තැබීම හා කොමිෂන් සභාවේ අඛණ්ඩ පැවැත්මට අදාළ කරුණු අනාවරණය කිරීමද කළමනාකරණයේ වගකීමකි.

කොමිෂන් සභාවේ මූල්‍ය වාර්තාකරණ ක්‍රියාවලිය සම්බන්ධව පරීක්ෂා කිරීමේ වගකීම, සම්බන්ධ පාර්ශව විසින් දරනු ලබයි.

2018 අංක 19 දරන ජාතික විගණන පනතේ 16(1) උප වගන්තිය ප්‍රකාරව, කොමිෂන් සභාවේ වාර්ෂික සහ කාලීන මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමට හැකිවන පරිදි ස්වකීය ආදායම්, වියදම්, වත්කම් හා බැරකම් පිළිබඳ නිසි පරිදි පොත්පත් හා වාර්තා පවත්වාගෙන යා යුතුය.

1.4 විගණන විෂය පථය (මූල්‍ය ප්‍රකාශන විගණනය සම්බන්ධයෙන් විගණකගේ වගකීම)

ශ්‍රී ලංකා විගණන ප්‍රමිතීන්ට අනුකූලව පවත්වනු ලබන විගණනය මත පදනම්ව සභාවේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළිබඳව විගණකගේ වාර්තාව නිකුත් කිරීම මාගේ වගකීම වේ. කෙසේ වුව ද, මතය ව්‍යාවහාරය සඳහා පදනම කොටසේ විස්තර කර ඇති කරුණු හේතුවෙන් මෙම මූල්‍ය ප්‍රකාශන සම්බන්ධයෙන් විගණන මතයක් සඳහා පදනමක් සැපයීමට ප්‍රමාණවත් හා උචිත විගණන සාක්ෂි ලබා ගැනීමට මා හට නොහැකි විය.

1.5 මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීම සම්බන්ධයෙන් වූ විගණන නිරීක්ෂණ

1.5.1 ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය අංශ ගිණුම්කරණ ප්‍රමිතීන්ට අනුකූල නොවීම

අදාළ ප්‍රමිතියට යොමුව සහිතව අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය අංශ ගිණුම් ප්‍රමිති 01 හි ඡේද අංක 48 අනුව, ප්‍රමිති මගින් අවශ්‍ය කෙරෙන හෝ අවසර දී ඇති විටෙක හැර වත්කම් හා වගකීම්, ආදායම් හා වියදම් එකිනෙකට හිලවී නොකළ යුතු වුවත්, බදු ඉඩම්වලට අදාළව ලද ආදායම් ගිණුම් තැබීමේ දී, ලැබිය යුතු බදු ආදායම් ගිණුමේ රු.8,635,559 ක ශේෂයක් බදු ආදායම් ගිණුමට හිලවීකර තිබුණු අතර, අදාළ ගැලපීම පිළිබඳ තොරතුරු ගිණුම් සටහන් මගින්ද ඉදිරිපත් කර නොතිබුණි.	එකඟ වේ. වර්ෂය අවසානයේ ආදායම් අංශය මගින් ලබා දුන් තොරතුරු අනුව පෙර වර්ෂවලට අදාළව 2020 වර්ෂයේදී ලද බදු ආදායම් රු.8,635,559ක් අඩුවෙන් බදු ආදායම් ගිණුමේ සටහන්කිරීම නිවැරදි කිරීම සඳහා රු.8,635,559 ක මුදල සටහන් කරන ලදී.	ගිණුම් අතර වටිනාකම් හිලවීකිරීමේදී ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය අංශ ගිණුම් ප්‍රමිති 01 හි ඡේද අංක 48 අනුව කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය අංශ ගිණුම් ප්‍රමිති 03 හි ඡේද අංක 39 අනුව, ඇස්තමේන්තුවක් ප්‍රතිශෝධනය කිරීම පූර්ව කාලපරිච්ඡේදවලට අදාළ නොවිය යුතු වුවත්, සමාලෝචිත වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දිනට ගණනය කරන ලද පාරිතෝෂික වෙන්කිරීම් අනුව, රු.187,905,904 ක අධිවෙන්කිරීමක් පෙර වර්ෂයේ ලාභයට ගැලපීම හා රු.6,270,095 ක වියදමක් සමාලෝචිත වර්ෂයේ ලාභයට ගැලපීම හේතුවෙන් ලාභය රු.181,635,810 ක් අඩුවෙන් මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල පෙන්වීමකර තිබුණි.	එකඟ වේ. 2021 මූල්‍ය වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී නිවැරදි කිරීමට කටයුතු යොදා ඇත.	අදාළ වැරදි 2021 වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන සකස් කිරීමේ දී නිවැරදි කළ යුතුය.
(ඇ) ශ්‍රී ලංකා රාජ්‍ය අංශ ගිණුම් ප්‍රමිති 03 හි ඡේද අංක 47 අනුව, පූර්ව කාලපරිච්ඡේද වැරදි අතීතානුයෝගීව නිවැරදි කළ යුතු වුවත්, පෙර වර්ෂවලට අදාළ එකතුව රු.108,388,478ක් වූ ඉඩම් බදු කුලී ආදායම් සමාලෝචිත වර්ෂයට අදාළ ආදායමක් ලෙස ගිණුම් ගත කිරීම හේතුවෙන් එම අගයෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේ ලාභය අධි ගණනය වී තිබුණි.	එකඟ වේ. 2021 මූල්‍ය වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී නිවැරදි කිරීමට කටයුතු යොදා ඇත.	2021 වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී වරද නිවැරදි කළ යුතුය.

1.5.2 ගිණුම්කරණ අඩුපාඩු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) සමාලෝචිත වර්ෂයට අදාළව ලද පොලී ආදායම රු.37,194,054 ක් වැඩියෙන් සටහන්කිරීම, වාර්ෂික පාරිතෝෂික වියදම රු.89,184,312 ක් වැඩියෙන් සටහන්කිරීම හා වැරදි නිවැරදි කිරීමේදී සටහන්කළ රු.673,010 ක වගකීම් වැඩිවීමක් මුදල් ගලාපීමක් ලෙස සටහන්කිරීම යන දෝෂ හේතුවෙන් මෙහෙයුම් කටයුතුවල මුදල් ප්‍රවාහය රු.127,051,376 ක් වැඩියෙන් සටහන් වී තිබුණි. ඒ අනුව, මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනය පිළියෙල කිරීමේ නිවැරදිතාවය පිළිබඳ විගණනයේදී තහවුරුකරගත නොහැකි විය.</p>	<p>එකඟ වේ. 2021 මූල්‍ය වර්ෂයේ මූල්‍ය ප්‍රකාශන පිළියෙල කිරීමේදී නිවැරදි කිරීමට කටයුතු යොදා ඇත.</p>	<p>මුදල් ප්‍රවාහ ප්‍රකාශනයට ඇතුළත් කළ යුත්තේ සත්‍ය වශයෙන්ම සිදු වූ මුදල් ගලා පීම් සහ ගලා යෑම්ය.</p>
<p>(ආ) 1972 අංක 01 දරන ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ පනත ප්‍රකාරව, වතු සමාගම් වලින් පවරාගත් ඉඩම් වෙනුවෙන් ගෙවිය යුතු වන්දි අවිනිශ්චිත (අධියර - I හා II) ගිණුම්වල පැවති රු.215,914,519 ක් වූ ශේෂ සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන්වන විට නිරවුල් කර නොතිබුණු අතර වගකීමේ ස්වභාවය පිළිබඳ සංක්ෂිප්ත විස්තරයක් ගිණුම් සටහන් මගින් හෙළිදරව් කර නොතිබුණි.</p>	<p>වන්දි මුදල නිශ්චය කළ පසුව පළමුවන අදියර යටතේ ඉඩම් ප්‍රකාශ කරන ලද පුද්ගලයන් හා පුද්ගලික සමාගම්වලට සහ දෙවන අදියර යටතේ පවරාගන්නා ලද ප්‍රසිද්ධ සමාගම්වලට වන්දි ගෙවීමට මෙම මුදල් වෙන් කරගෙන ඇති අතර ඉල්ලීම් කළ පසුව නිදහස් කිරීමට බලාපොරොත්තු වේ. ප්‍රසිද්ධ සමාගම්වල වගකීම් (පාරිතෝෂික, කම්කරු ගෙවීම් ආදිය) ගෙවා නිම කිරීම සඳහා ද මෙම මුදල රඳවාගෙන ඇත.</p>	<p>වන්දි ගෙවීම් අවසන් කර ශේෂය නිරවුල් කිරීමට හා වගකීමේ ස්වභාවය ගිණුම් සටහන් මගින් ඉදිරිපත් කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>
<p>(ඇ) ලැබිය යුතු ඉඩම් බදු කුලී හා ඒ මත අය කරන අධිභාර වටිනාකමින් රු.53,529,818ක් සමාලෝචිත වර්ෂයේ දී කපාහැර තිබුණු නමුත් අදාළ බලපෑම මෙහෙයුම් කටයුතුවලට අදාළ වියදමක් ලෙස සඳහන් නොකර පෙර වර්ෂයේ ලාභයට ගැලපීම හේතුවෙන් එම අගයෙන් සමාලෝචිත වර්ෂයේ ලාභය වැඩියෙන් සටහන් වී තිබුණි. තවද, එම කපා හැරීම් සඳහා 2020 අගෝස්තු 28 දිනැති රාජ්‍ය මුදල් චක්‍රලේඛ අංක 1/2020 අනුව සංශෝධිත මු. රෙ.113 විධිවිධාන ප්‍රකාරව භාණ්ඩාගාර</p>	<p>2019.12.02 දිනැති අමාත්‍ය මණ්ඩල සටහනට අනුව බදු කුලිය එකතු කිරීම සඳහා සරල සහ පහසු ක්‍රමවේදයක් සකස් කිරීම සඳහා පත්කළ කමිටුව වාර්තාව සමගින් සංදේශ අංක 6/2020 දරන කැබිනට් පත්‍රිකාව ඉදිරිපත් කර තිබූ අතර එම වාර්තාවේ 3.1 සිට 3.10 දක්වා වූ යෝජනා අදාළ බලධාරීන් සමග එක්ව ක්‍රියාත්මක කිරීමට අනුමැතිය ලැබී ඇත. මෙම අමාත්‍ය මණ්ඩලය අනුමත කර ඇති තීරණ ක්‍රියාත්මක කිරීම 2020.10.23 දින පැවති 739 වැනි කොමිෂන් සභා වාරයේදී අනුමත කර ඇත. ඒ අනුව 2019.12.31 දක්වා ලැබිය යුතු 10% දඩ පොලී මුදල් පෙර වසරවල ලාභයට</p>	<p>බදුකුලී සහ අධිභාර කපා හැරීම් සිදුකළ වර්ෂයේ වියදමක් ලෙස සටහන් කළ යුතු අතරම, ලැබිය යුතු මුදල් කපාහැරීමට පෙර මු.රෙ. ප්‍රකාරව ඊට අදාළ අනුමැතිය ලබාගත යුතුය.</p>

ලේකම්වරයාගේ අධිකාර බලය එරෙහිව අවසාන ගිණුම් වාර්තාවල ගැලපීම් ලබාගෙන නොතිබුණි.

ඵරෙහිව අවසාන ගිණුම් වාර්තාවල ගැලපීම් සිදු කර ඇත. තව ද 2019.12.24 දිනැතිව ඉඩම් කොමසාරිස් ජනරාල් විසින් නිකුත් කරන ලද වක්‍රලේඛ අංක 2019/3 හි සඳහන් කර්මාන්තපුර සඳහා ලබා දී ඇති ඉඩම්වලට අදාළ මුල් වසර 05 ක බදු කුලී මුදලෙන් 90% ක් ලෙස බදු සහන ගලපා ඇත. එම මුදල් දැනටමත් ගෙවා අවසන් කර ඇති බැවින් ලැබිය යුතු බදු කුලී ආදායමට ගැලපුම් කර ඇත.

1.5.3 අනුවන ඇගයීම හෝ ඇස්තමේන්තු කිරීම

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>1972 වර්ෂයේ කොමිෂන් සභාව පිහිට වූ දින සිට අත්පත් කරගත් ඉඩම්වලට අදාළ එම ඉඩම්වල අක්කර ගණන එක් එක් ඉඩම් පිහිටි ප්‍රදේශ, අත්පත් කරගනු ලැබුවේ කවරෙකුගෙන් ද, දැනට භුක්තිය පවරාදීම් පිළිබඳ විස්තර හා අදාළ ගැසට් නිවේදන සහ ඉඩම් බැහැරකිරීම්වලට අදාළ සියලුම විස්තර පිළිබඳ වූ සම්පූර්ණ තොරතුරු ඇතුළත් ලේඛනයක් ආයතනය විසින් නඩත්තු කර නොතිබුණු අතර ඒ පිළිබඳ උපයෝගී ලියවිලි මගින් පැහැදිලි කිරීමටද ආයතනය අපොහොසත් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දක්වා තිබුණු රු.676,169,345ක් වූ පවරාගත් ඉඩම්වල පැවැත්ම හා අගය කිරීමේ නිවැරදිතාවය විගණනයේදී තහවුරු කර ගත නොහැකි විය.</p>	<p>සම්පූර්ණ විස්තර සහිත ඉඩම් ලේඛනය සැකසීමේ පළමු අදියර යටතේ සියලු තොරතුරු පරිගණක ගත කර ඇත. එම තොරතුරු දෙවන අදියර යටතේ දිස්ත්‍රික් මට්ටමින් පවත්නා ගොනු අධ්‍යයනය කිරීම තුළින් හා ක්ෂේත්‍රයේ හඳුනා ගැනීම තුළින් මේ වන විට ඉඩම් ලේඛනය සැකසීම හා යාවත්කාලීන කටයුතු සිදුවෙමින් පවතින බැවින් එකී ලේඛනය සකස් කර අවසන් වූ පසු ඉඩම්වල අගය කිරීම කර මූල්‍ය ප්‍රකාශනවලට ඇතුළත් කිරීමට කටයුතු කරනු ලැබේ.</p>	<p>නොපමාව යාවත්කාලීන කරන ලද ඉඩම් ලේඛනයක් සකස් කළ යුතුය.</p>

1.5.4 විගණනය සඳහා ලිඛිත සාක්ෂි නොවීම

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>මූල්‍ය ප්‍රකාශනවල දක්වා තිබුණු රු.2,789,025,759 ක් වටිනා ලැබිය යුතු කළුගල් බදු, ඉඩම් බදු, වෙළඳ හා අනෙකුත් ලැබිය යුතු ශේෂ, කලින් ලද බදු කුලී සහ වෙළඳ හා අනෙකුත් ගෙවිය යුතු ශේෂවල නිවැරදිතාව තහවුරු කිරීම සඳහා බදුකරුවන්ගේ නාම ලේඛනය, බදු ගිවිසුම්, ණය කාල විශ්ලේෂණ, බදු ලබාදුන් දිනය, ලද බදු මුදල් අදාළ වන කාලපරිච්ඡේදය, ශේෂ සනාථන යනාදී තොරතුරු විගණනයට ඉදිරිපත් නොකෙරුණි.</p>	<p>ලැබිය යුතු කළුගල් බදු ආදායම/ ලැබිය යුතු ඉඩම් බදු කුලී ආදායම/ කලින් ලද බදු කුලී ආදායම කළුගල් හා අනෙකුත් බදුකරුවන්ගේ බදු ලේඛන යාවත්කාලීන කිරීමට කටයුතු සිදු කරමින් පවතින බැවින් 2021.11.30 දිනට ප්‍රථම අදාළ බදු ලේඛනයන් ලබා දීමට කටයුතු කරනු ලැබේ. 2020.12.31 දිනට වෙළඳ හා අනෙකුත් ලැබිය යුතු ගිණුම් සහ අනෙකුත් ගෙවිය යුතු ගිණුම් සඳහා ශේෂ සනාථන ලිපි</p>	<p>විගණනයට අදාළ සාක්ෂි ඉදිරිපත් කළ යුතුය.</p>

කැඳවීමට අදාළ ලිපි ජාතික විගණන කාර්යාලයට පිටපත් සහිතව යවා ඇත.

1.6 ලැබිය යුතු සහ ගෙවිය යුතු ගිණුම්

1.6.1 ලැබිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>(අ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දිනට පැවති එකතුව රු.2,609,227,062 ක් වූ වෙළඳ හා අනෙකුත් ලැබිය යුතු ශේෂයෙහි ඇතුළත් රාජ්‍ය ආයතන 08 කින් ලැබිය යුතු වර්ෂ 30 ඉක්ම වූ රු.2,127,271,837 ක් සහ වර්ෂ 10 ඉක්ම වූ රු.8,353,409ක් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විටත් අය කර ගැනීමට අපොහොසත් වී තිබුණි.</p>	<p>2020.07.20 දින රැස්වූ කොමිෂන් සභා වාරයේදී ගනු ලැබූ තීරණයට අනුව හඳුනා නොගත් ණයගැති ශේෂ සම්බන්ධයෙන් ගතයුතු ඉදිරි ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ සොයා බැලීමට කමිටුවක් පත්කළ අතර, එකී නිර්දේශයන් මත පදනම්ව කල්ගත වූ මහා පරිමාණ ණයගැතියන් සම්බන්ධයෙන් අදාළ රේඛීය අමාත්‍යාංශය මගින් අමාත්‍ය මණ්ඩල පත්‍රිකාවක් ඉදිරිපත් කිරීම සඳහා ඉඩම් අමාත්‍යාංශය වෙත 2021.11.10 වන දින යොමු කර ඇත.</p>	<p>ලැබිය යුතු මුදල් අයකර ගැනීමට හෝ එසේ කළ නොහැකි නම් පිළිගත හැකි ක්‍රමවේදයක් යටතේ ලියා හැරීමට පියවර ගත යුතුය.</p>
<p>(ආ) කළුතර සහ ගම්පහ දිස්ත්‍රික්ක දෙකෙහි පිහිටි ඉඩම් කැබලි 08 ක් බදු දීමෙන් අයවිය යුතු රු.2,311,017ක් වර්ෂ 20 කට වැඩි කාලයක සිට හිඟව පැවතුණද, අදාළ බදු මුදල් අයකරගැනීමට කටයුතුකර නොතිබුණි.</p>	<p>කළුතර දිස්ත්‍රික්කයේ බරෝඩේල් වත්තේ අංක 7/1997 පිඹුරේ කැබලි අංක 7 කොටස අදාළ මුදල් බදුකරු ගෙවා ඇත. මිල්ලාව වත්ත අංක 6550 කැබලි අංක 65/B කොටසට අදාළ මුදල් ගෙවන ලෙස බදුකරු දැනුවත් කර ඇතත්, ගෙවීම් පිළිබඳ සඳහනක් නොමැත. මීට අමතරව ඉලිඹ වත්ත, බරෝඩේල් වත්ත, සහ ගම්පහ දිස්ත්‍රික්කයේ කහටගහ වත්ත නැමති ඉඩම්වල බදුකරුවන් සම්බන්ධයෙන් ගොනු ආශ්‍රයෙන් තොරතුරු සොයා ගත නොහැක. තවද, පාලුවත්ත ඉඩමේ බදුකරුගෙන් රු.112,322 ක මුදලක් අය කරගෙන ඇත.</p>	<p>ලැබිය යුතු මුදල් අයකර ගැනීමට කඩිනම් පියවර ගත යුතුය.</p>

1.6.2 ගෙවිය යුතු මුදල්

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) සමාලෝචිත වර්ෂයේ දෙසැම්බර් 31 දිනට පැවති එකතුව රු.14,080,850ක් වූ ඉඩම් බදුකුලී අත්තිකාරම් ගිණුම් ශේෂයේ ඇතුළත් පුද්ගලයින් 269 දෙනෙකුගෙන් ලබාගත් රු.11,215,815 ක අත්තිකාරම් මුදල් වර්ෂ 15 කට වැඩි කාලයක සිට රඳවාගෙන තිබුණ ද, අදාළ ඉඩම් නීත්‍යානුකූලව බදු දීමට හෝ අත්තිකාරම් නැවත පියවීමට කොමිෂන් සභාව කටයුතු කර නොතිබුණි.	2002- 2004 කාලය තුළ අමාත්‍ය මණ්ඩල තීරණයක් මගින් තහනම් කරන ලද මෙම ඉඩම් සඳහා අයකරගත් අත්තිකාරම් මුදල් අදාළ ගැටළුව නොවිසඳීම මත තවදුරටත් බදුකුලී අත්තිකාරම් ලෙස ගිණුම්වල පෙන්නුම් කෙරේ.	රඳවාගෙන ඇති අත්තිකාරම් මුදල් ආපසු පියවීමට හෝ අදාළ ඉඩම් නීත්‍යානුකූලව බදු දීමට කටයුතු කළ යුතුය.
(ආ) වෙළඳ හා අනෙකුත් ණය ශේෂ යටතේ විවිධ රාජ්‍ය හා පෞද්ගලික ආයතන 04 ක් වෙත ගෙවිය යුතු රු.582,991 ක් වසර 20 කට අධික කාලයක සිට ද රු.157,300 ක් වසර 13 කට අධික කාලයක සිට ද ඉදිරියට ගෙන එමින් පැවතිය ද, ඒවා නිරවුල් කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.	සෑම මූල්‍ය වර්ෂයකම වෙළඳ හා අනෙකුත් ගෙවිය යුතු ණයහිමි ශේෂයන් තහවුරු කර ගැනීම සඳහා ශේෂ සනාථන යොමු කළ ද, අදාළ ශේෂ තහවුරු කිරීම් අපවෙත නොලැබෙන බැවින් එම එකිනෙක ආයතනය වෙත ගොස් ශේෂයන් තහවුරු කර ගැනීමෙන් අනතුරුව ඉදිරි කටයුතු කරනු ලැබේ.	මෙම වෙළඳ හා අනෙකුත් ණය ශේෂ නිරවුල් කිරීමට කඩිනම් පියවර ගත යුතුය.

1.7 නීති, රීති, රෙගුලාසි සහ කළමනාකරණ තීරණ ආදියට අනුකූල නොවීම

නීති, රීති, රෙගුලාසි ආදියට යොමුව	අනුකූල නොවීම	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
(අ) ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ මුදල් රෙගුලාසි සංග්‍රහයේ මු.රෙ.371 (5)	තත්කාර්ය අතුරු අග්‍රිමයක් අදාළ කාර්ය නිමකර දින 10 ක් ඇතුළත පියවිය යුතු වුව ද, අවස්ථා 24 ක දී දෙන ලද රු.641,605ක් වටිනා අතුරු අග්‍රිම පියවීමට දින 20 සිට දින 290ක් දක්වා කාල පරාසයක් ප්‍රමාද වී තිබුණි.	අත්තිකාරම් මුදල් පියවීම සම්බන්ධව අනුගමනය කළ යුතු නියමයන් සහ කොන්දේසි පිළිබඳව දැනුවත් කර එම අත්තිකාරම් මුදල් අදාළ නිලධාරීන්ට නිකුත්කරන අතර ඒ සම්බන්ධව ලිඛිතව ද, සියලුම මාණ්ඩලික නිලධාරීන් සහ දිස්ත්‍රික් කාර්යාල අධ්‍යක්ෂවරුන් දැනුවත් කර ඇත.	අත්තිකාරම් මු.රෙ. ප්‍රකාරව පියවිය යුතුය.
(ආ) ශ්‍රී ලංකා ප්‍රජාතාන්ත්‍රික සමාජවාදී ජනරජයේ ආයතන	වැඩ බැලීමේ පදනම මත සේවය කරන නිලධාරියෙකු සඳහා ස්ථිර වැටුප් හා දීමනාවලට අමතරව වැඩබලන තනතුරේ ආරම්භක වැටුපෙන් 25% ක මුදලක් ලබාගත	2017.07.27 දින ඉදිරිපත් කරන ලද 9780 දරන කොමිෂන් සභා සභාපතිවරයා, අධ්‍යක්ෂ හා අධ්‍යක්ෂ	නීත්‍යානුකූල නොවූ දීමනා ආපසු අය කර ගත යුතුය.

සංග්‍රහයේ VII වන පරිච්ඡේදයේ 12 ඡේදයේ 12.5.4 හා 12.7 වගන්තිය හැකි වුවත්, සභාවේ අධ්‍යක්ෂ ජනරාල් දුරකථන හා සංග්‍රහ දීමනා ලෙස රු.747,750 ක් සමාලෝචිත වර්ෂය තුළ ගෙවා තිබුණි.

ජනරාල් වෙත පිළිවෙළින් රු.25,000 ක් සහ රු.15,000 බැගින් සංග්‍රහ වියදමක් ලබා දීමට කොමිෂන් සභාව අනුමත කර ඇත. පසුව 2018.01.25 දිනැති අංක 10111 දරන කොමිෂන් තීරණය පරිදි ඉහළ නිලධාරීන්ට මාසික නිල නිවාස දීමනාව ලබාදීම කොමිෂන් සභාව අනුමත කර ඇත. නැවත 2020.02.12 දින අංක 11006 දරන කොමිෂන් තීරණය සමග සංග්‍රහ සහ නිල නිවාස දීමනාව ලබාදීම අනුමත කර ඇත. එම තීරණයන් පරිදි අදාළ දීමනාවන් සිදු කර ඇත.

(ඇ) අංක 01/2014 දරන 2014 පෙබරවාරි 17 දිනැති රාජ්‍ය මුදල් වක්‍රලේඛය

වක්‍රලේඛය ප්‍රකාරව සංයුක්ත සැලැස්ම පදනම් කරගෙන ඉදිරි මුදල් වර්ෂයේ දී ක්‍රියාවට නැංවීමට අපේක්ෂිත වාණිජ කටයුතු ඇතුළත් ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක් පිළියෙල කළ යුතු වුවත්, සමාලෝචිත වර්ෂය සඳහා වක්‍රලේඛය ප්‍රකාරව ක්‍රියාකාරී සැලැස්මක් පිළියෙල කර නොතිබුණි.

2021 වර්ෂය සඳහා වන වාර්ෂික ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම සකස් කර 2020.02.07 දිනැති 734 වන කොමිෂන් සභා වාරය සඳහා ඉදිරිපත් කරන ලද අතර, එම ක්‍රියාත්මක සැලැස්ම කොමිෂන් සභා විගණන හා කළමනාකරණ කමිටුව වෙත ඉදිරිපත් කරන ලෙස උපදෙස් ලබා දෙන ලදී. පැවති කොරෝනා තත්ත්වය හමුවේ නැවත විගණන හා කළමනාකරණ කමිටු රැස්වීම පවත්වනු ලැබුවේ 2020.12.24 දිනය. ඉන් ලද උපදෙස් අනුව 2020 වර්ෂයේ සංශෝධිත ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම, 2021 වර්ෂයේ පළමු කාර්තුව සඳහා පැවති විගණන හා කළමනාකරණ කමිටු රැස්වීම මගින් අනුමත කරන ලදී.

වර්ෂය ආරම්භවීමට පෙර වක්‍රලේඛය ප්‍රකාරව ක්‍රියාකාරී සැලැස්ම සකස් කළ යුතුය.

(ඇ) රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වක්‍රලේඛ

(i) 2003 ජුනි 02 දිනැති අංක පීඊඩී 12 දරන වක්‍රලේඛයේ

- 4.2.6 වගන්තිය

වක්‍රලේඛයේ සඳහන් පරිදි කාර්තුමය කාර්ය සාධන වාර්තා කාර්තුව අවසන් වී දින 30 ක් ඇතුළත රේඛීය අමාත්‍යාංශය, රාජ්‍ය ව්‍යාපාර දෙපාර්තමේන්තුව හා භාණ්ඩාගාර වෙත ඉදිරිපත් කළ යුතු වුවත් කොමිෂන් සභාවේ කළමනාකරණය ඒ අනුව කටයුතු කර නොතිබුණු බව විගණනයේ දී නිරීක්ෂණය විය.

2020 වර්ෂය තුළ රට තුළ පැතිර ගිය කොවිඩ් - 19 වසංගතය තත්ත්වය හේතුවෙන් කොමිෂන් සභාවේ ද රාජකාරි කටයුතු පවත්වාගෙන යාමට බාධාවක් ඇති විය. එම තත්ත්වය හමුවේ කාර්තුමය ප්‍රගතිය රාජ්‍ය ව්‍යාපාර දෙපාර්තමේන්තුව හා මහා භාණ්ඩාගාරය වෙත ඉදිරිපත් කිරීම අපහසු වූ නමුත් රේඛීය අමාත්‍යාංශය විසින් වරින් වර පවත්වන ලද ප්‍රගති සමාලෝචන රැස්වීම් සඳහා කාර්තුමය කාර්යසාධනය ඉදිරිපත් කර ඇත.

- 6.5.3 වගන්තිය

ප්‍රකාරව ගිණුම් වර්ෂයක් අවසන් වී දින 150 ක් ඇතුළත වාර්ෂික වාර්තාව සහාගත කළ යුතු වුව ද 2015, 2016, 2017 හා 2018 වර්ෂවල වාර්ෂික වාර්තා සමාලෝචන වර්ෂය අවසන් වන විටත් පාර්ලිමේන්තුවේ සහාගත කිරීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.

2015 හා 2016 වර්ෂයන් සඳහා සකස් කරන ලද වාර්ෂික වාර්තාවන් සහාගත කිරීම සඳහා 2018.08.09 දින රේඛීය අමාත්‍යාංශය වෙත යොමු කළ ද, 2021 වර්ෂයේ එහි පවතින දෝෂ පිළිබඳව දැනුවත් කිරීමෙන් අනතුරුව 2015, 2016, 2017, 2018 සහ 2019 යන වර්ෂයන්ට අදාළව සකස් කරන ලද වාර්ෂික වාර්තාවන් සහාගත කිරීම සඳහා 2021.07.14 දිනැතිව ඉඩම් අමාත්‍යාංශය වෙත යොමු කරන ලදී.

(ii) 2015 ජුනි 17 දිනැති අංක PED 3/ 2015 රාජ්‍ය ව්‍යාපාර වක්‍රලේඛයේ 2 ඡේදය

වක්‍රලේඛය ප්‍රකාරව සහාපති සහ විධායක අධ්‍යක්ෂ තනතුරු සඳහා නිවාස සහ සංග්‍රහ දීමනා සඳහා හිමිකමක් නොමැති වුව ද, එයට පටහැනිව සභාව විසින් සමාලෝචන වර්ෂයේ දී රු.1,200,000 ක් නිවාස හා සංග්‍රහ දීමනා ලෙස ගෙවා තිබුණි.

කඩිනම් ඔප්පු ලබා දීමේ වැඩසටහන ක්‍රියාත්මක කිරීමේ අවශ්‍යතාවය මත කොමිෂන් සභාව ආසන්න ප්‍රදේශයක ආයතනයේ ප්‍රධාන නිලධාරීන් රැඳී සිටිය යුතු බැවින් නිවාස තුනක් කුලී පදනම මත ලබා ගැනීම සඳහා කොමිෂන් සභා තීරණය නීත්‍යානුකූල නොවූ දීමනා ආපසු අයකරගත යුතුය.

මගින් ප්‍රතිපත්තිය
එකඟතාවයක් ලබා දී, ඒ
අනුව,
රු.30,000 බැගින් නිල
නිවාස දීමනා ගෙවීම සිදු
කර ඇත.

(ඉ) 2006 අප්‍රේල් 10 දිනැති කළමනාකරණ සේවා වකුලේඛ අංක 28 හි (ආ) වගන්තිය	වකුලේඛය ප්‍රකාරව තනතුරු අලුතින් ඇතිකිරීම සඳහා කළමනාකරණ සේවා දෙපාර්තමේන්තුවේ අනුමැතිය ලබාගත යුතු වුවත්, එසේ නොමැතිව සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විට ප්‍රාථමික ශ්‍රේණිය සඳහා නිලධාරීන් 06 දෙනෙකු බඳවාගෙන තිබුණි.	ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාවේ 2020 වර්ෂය වන විට ඉඩම් ඔප්පු බෙදා දීම, “ඉඩම් කොමිසම ගමට” ජංගම වැඩසටහන, රන්බිම නවෝදය, වනස්පති රුක් රෝපණ ව්‍යාපෘතිය ආදී වශයෙන් වැඩසටහන් ආරම්භ කොට ඇති අතර එලෙස ආයතනික වශයෙන් පුළුල් වූ කාර්යයභාරය පවත්වාගෙන යාම සඳහා ප්‍රාථමික සේවකයන්ගේ අවශ්‍යතාවයක් මතු විය. ඒ අනුව පැවති අවශ්‍යතාව පිළිබඳව සාධාරණීකරණය කරමින් කොමිෂන් පත්‍රිකාවක් ඉදිරිපත් කොට ලබා ගත් අනුමැතිය මත අදාළ බඳවාගැනීම සිදු කර ඇත.	වකුලේඛය ප්‍රකාරව අනුමත තනතුරු සඳහා පමණක් නිලධාරීන් බඳවාගත යුතුය.
(ඊ) 2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහයේ 4.2.1 ඡේදය	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ සංග්‍රහය ප්‍රකාරව සපයා ඇති ආකෘතිය අනුව ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම පිළියෙල කළ යුතු වුවත් සමාලෝචිත වර්ෂය සඳහා ප්‍රසම්පාදන සැලැස්මක් පිළියෙල කර නොතිබුණි.	2006 ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශ අනුව, 2020 වර්ෂය සඳහා වන ප්‍රසම්පාදන සැලැස්ම එම වර්ෂයට අදාළ ක්‍රියාත්මක සැලැස්ම සමග ඉදිරිපත් කළ ද කොමිෂන් සභා උපදෙස් අනුව විගණන හා කළමනාකරණ කමිටුව වෙත යොමු කරන ලද්දේ 2020.12.24 දින දී ය. එහි දී සිදු කරන ලද සංශෝධනයෙන් පසුව 2021 වර්ෂයේ පළමු කාර්තුවේ පැවති විගණන හා කළමනාකරණ කමිටු රැස්වීම මගින් අනුමත කර ඇත.	ප්‍රසම්පාදන මාර්ගෝපදේශය අනුව ප්‍රසම්පාදන සැලැස්මක් පිළියෙල කළ යුතුය.

<p>(උ) 2018 අගෝස්තු 23 දිනැති පොදු ව්‍යාපාර පිළිබඳ කාරක සභාවේ නිර්දේශ</p>	<p>ඉඩම් විධිමත්ව ලැයිස්තුගත කිරීම සඳහාත් , මැනුම් කටයුතු සිදු කිරීම සඳහාත් විශේෂ කාර්ය බලකායක් පිහිටුවීම, ලිපිලේඛන අඩු පාඩු නිසා රු.බිලියන 2 ක් වන ණයගැති ශේෂ අයකර ගත නොහැකි වීම සම්බන්ධව සභාව ගත් ක්‍රියාමාර්ග පිළිබඳ වාර්තාවක් කාරක සභාවට හා විගණකාධිපතිට ඉදිරිපත් කිරීම, ප්‍රතිලාභ නොමැති ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් කොමිෂන් සභාවට ප්‍රතිලාභ ලැබෙන පරිදි ක්‍රමවේදයක් සකස් කිරීම හා කොමිෂන් සභාව මගින් විවිධ ආයතන සඳහා බදු හිඟ කුලී පදනම මත ලබා දී ඇති ඉඩම් සම්බන්ධයෙන් සවිස්තරාත්මක වාර්තාවක් සකස් කිරීම යන කරුණු සම්බන්ධයෙන් පියවර ගෙන නොතිබුණි.</p>	<p>2018 අගෝස්තු 18 දිනැති පොදු ව්‍යාපාර පිළිබඳ කාරක සභාවේ නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක කිරීමේ ප්‍රගතිය පිළිබඳ අංක 2/1/231(II) හා 2021.04.21 දිනැති වාර්තාව ඉඩම් අමාත්‍යාංශයට සහ විගණකාධිපති වෙත පිටපත් සහිතව පොදු ව්‍යාපාර කාරක සභාව වෙත යොමු කර ඇත.</p>	<p>පොදු ව්‍යාපාර පිළිබඳ කාරක සභාවේ නිර්දේශ ක්‍රියාත්මක කළ යුතුය.</p>
---	--	---	--

2. මූල්‍ය සමාලෝචනය

2.1 මූල්‍ය ප්‍රතිඵල

සමාලෝචිත වර්ෂයේ මෙහෙයුම් ප්‍රතිඵලය රු. 285,236,301 ක අතිරික්තයක් වූ අතර ඊට අනුරූපව ඉකුත් වර්ෂයේ අතිරික්තය රු.1,291,127 ක් විය. ඒ අනුව මූල්‍ය ප්‍රතිඵලයෙහි රු.283,945,174 ක වර්ධනයක් නිරීක්ෂණය විය. මෙම වර්ධනයට ඉඩම් බදු කුලී ආදායමේ ඉහළ යාම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී තිබුණි.

3. මෙහෙයුම් සමාලෝචනය

3.1 කළමනාකරණ අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය -----	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම -----	නිර්දේශය -----
<p>(අ) බදුල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ හාලිඇළ ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයේ පිහිටි ග්ලේන් ඇල්පින් වත්ත නැමැති ඉඩමෙන් අක්කර 04 රූඩ් 02 ක ප්‍රමාණයක් 1978 වර්ෂයේ සිට 2009 වර්ෂය දක්වා වර්ෂ 31 ක් කෝවිලක් විසින් අනවසරයෙන් භුක්ති විඳ ඇති බැවින් 2009 වර්ෂයේ දී පරිපාලන ගාස්තු අයකිරීමට තීරණය කළ බව කෝවිලේ පරිපාලනය වෙත සභාව විසින් දැනුම් දී තිබුණ ද, අදාළ ගාස්තු ගණනය කර කෝවිල වෙත දැනුම් දීමට කටයුතුකර නොතිබුණි. තව ද,</p>	<p>මෙම ඉඩම් කොටසට අදාළ ව පරිහරණ ගාස්තුවක් අය කිරීමට 2009.04.02 දින පැවති කොමිෂන් සභා වාරයේ තීරණය කර තිබුණ ද එම පරිහරණ ගාස්තුව කොපමණ ද යන්න පිළිබඳ කෝවිලේ පරිපාලන සභාව දැනුවත් කර නොතිබුණි. මෙම ඉඩම් කොටස ද පැරණි තක්සේරු වටිනාකම මත සින්නක්කරව පවරා දෙන ලෙසට ඉල්ලීම් කරමින් බදු ගෙවීම් පැහැර හැර ඇත. පරිපාලන සභාවේ සභාපතිතුමා හිඟ බදු මුදල් වාරික වශයෙන් 2021 වසර තුළ ගෙවා අවසන් කරන බවට 2021.11.09 වන දින අප</p>	<p>අනවසර ඉඩම් පරිහරණය සම්බන්ධයෙන් පවත්නා නීති රෙගුලාසි ප්‍රකාරව කටයුතු කළ යුතු අතර බදු දීම නියමානුකූල කිරීමට හා හිඟ බදු අයකර ගැනීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>

2009 වර්ෂයේ සිට සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානය දක්වා අයවිය යුතු රු. 5,410,964 ක බදු මුදල අයකර ගැනීමට සභාව කටයුතුකර නොතිබුණි.

වෙත ලිඛිතව දැනුම් දී ඇත. පරිහරණ ගාස්තු සම්බන්ධයෙන් කොමිෂන් සභාවට ඉදිරිපත් කර තීරණයක් ලබා ගැනීමට අවශ්‍ය කටයුතු සිදු කරන බවත් දන්වමි.

(ආ) කැගල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ මාවනැල්ල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාශයේ පිහිටි කොටගලවත්ත නැමැති ඉඩමෙන් අක්කර 75 ක්, ළමා නිවාසයක් වෙත වර්ෂ 30 ක කාලයක් සඳහා බදු දී තිබුණු අතර, අදාළ බදු කාලය 2009 වර්ෂයේ දී අවසන් වී තිබුණි. සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විට හිඟව පැවති රු.13,265,485 ක බදු මුදල අයකර ගැනීමට කටයුතු කර නොතිබුණි.

1979 වර්ෂයේ දී, මෙම ඉඩම වසර 30 ක කාලයක් සඳහා අංක 32 දරණ බදු ගිවිසුම මගින් ලබා දී ඇත. එම බදු ගිවිසුමට අනුව වසර 05 න් 05 ට බදු සංශෝධනයන් ඇතුළත් නොවීම හා මෙය ආබාධිත ළමුන් වෙනුවෙන් පවතින ළමා නිවාසයක් බැවින් වසරකට රු.17,250 බැගින් වසර 30 ක් සඳහා බදු මුදල් අය කර ඇත. අදාළ ළමා නිවාසයේ සභාපති, ලේකම්, ගණකාධිකාරී 2021.11.08 දින ප්‍රධාන කාර්යාලය වෙත ගෙන්වා සාකච්ඡා කළ අතර 2009 වසරේ සිට බදු මුදල් ගෙවන බවට එකඟ විය.

පවතින ක්‍රමවේදයට අනුව ඉඩම බදු දීමට හා බදු මුදල් අය කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

(ඇ) හෝමාගම ප්‍රදේශයේ පිහිටි ලේලන්ඩ් වත්ත නැමැති ඉඩමෙන් අක්කර 6 ක් වසර 50 ක් සඳහා පෞද්ගලික සමාගමක් වෙත 2005 සැප්තැම්බර් 09 දින බදු දී තිබුණ ද, සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විටත් වලංගු බදු ගිවිසුමට එළඹීමට සභාව කටයුතු කර නොතිබුණු අතර, හිඟව පැවති රු.12,149,260 ක බදු මුදලක් ද අයකර ගැනීමට සභාව අපොහොසත් වී තිබුණි.

ලේලන්ඩ් වත්ත ඉඩමෙන් අදාළ සමාගම වෙත ලබා දී ඇති අක්කර 06 ක බිම් ප්‍රමාණය සඳහා බදු දුන් වන 2005.09.09 දින සිට 2019.09.09 දින දක්වා බදු මුදල් සංශෝධනයකින් තොරව ගෙවා ඇත. මෙම ආයතන සඳහා බදු ගිවිසුම් සකස් කිරීමට නීති අංශයට යොමු කළ ද, බදු මුදල් වසර 5න් 5ට සංශෝධනය නොවීම මත ගිවිසුම් සකස් වී නැත. එම නිසා වසර 5 න් 5ට සංශෝධිත තක්සේරුව ලබා ගැනීමට තක්සේරු දෙපාර්තමේන්තුව වෙත යොමු කර ඇත.

පවතින ක්‍රමවේදයට අනුව ඉඩම බදු දීමට හා බදු මුදල් අය කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

(ඈ) ගාල්ල දිස්ත්‍රික්කයේ මහභේන්තැන්න වත්ත ඉඩමේ අක්කර 10 ක ප්‍රමාණයක් එන්ටර්ප්‍රයිස් ශ්‍රී ලංකා ණය යෝජනා ක්‍රමය යටතේ නිවාස සංවර්ධන ව්‍යාපෘතියක් සඳහා සමාජ සුභසාධන සමිතියක් වෙත ලබාදීමට අමතරව, ගිවිසුමක් මගින් අදාළ ඉඩමේ යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය කිරීම සඳහා රු.1,000,000 ක අත්තිකාරම් මුදලක් සියයට 10 ක වාර්ෂික පොලියට මාස 6 ක් තුළ ආපසු ගෙවීමේ පදනම මත 2019 වර්ෂයේ දී ලබා දී තිබුණි. සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විටත් අදාළ නිවාස

සමාජ සුභ සාධන සමිතියක් වෙත 2019 මාර්තු මස 26 වන දින මහභේන්තැන්න වත්ත ඉඩමෙන් අක්කර 10 ක් හා එම ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා 10% පරිපාලන ගාස්තුවක් සහිතව නැවත අය කර ගැනීම මත රු.1,000,000 ක මුදලක් නිකුත් කර තිබුණ ද, අදාළ සමිතියට එම මුදල් නැවත පියවන ලෙස ලිඛිතව දැනුවත් කළ ද එම සමිතිය එකී මුදල් පියවීමට අපොහොසත් වීම මත නීති අංශය මගින් ඒ සඳහා නීතිමය පියවර ගනිමින් සිටී. ඒ සඳහා මේ වන විට සමිතිය වෙත එන්තර්වාසියක් යොමු කර ඇත.

ඉඩම් බැහැර කිරීම පවත්නා නීති රෙගුලාසි අනුව සිදුකළ යුතු අතර, බාහිර පාර්ශවයන්ට ලබාදී ඇති අත්තිකාරම් නොපමාව පියවා ගත යුතුය.

ව්‍යාපෘතිය ක්‍රියාත්මක කර නොතිබූ අතර, අත්තිකාරම් මුදල හෝ පොලිය අයකර ගැනීමට සභාව කටයුතු කර නොතිබුණි.

(ඉ) උලපනේ කර්මාන්තපුරයට අක්කර 5 යි පර්චස් 20 ක් වූ ඉඩමක් පෞද්ගලික සමාගමක් වෙත 2009 සැප්තැම්බර් 23 දින අත්සන් කරන ලද ගිවිසුම ප්‍රකාරව බදු පදනමට ලබා දී තිබුණි. බදුකරු විසින් අදාළ ඉඩම ඇපයට තබා පෞද්ගලික වාණිජ බැංකුවකින් ලබා ගත් ණය මුදලක් පියවීම පැහැර හැරීම හේතුවෙන් උකසට තැබූ දේපළ වෙන්දේසියේ විකුණා දැමීමට තීරණය කළ බව කොමිෂන් සභාවට පිටපතක් ද සහිතව අදාළ සමාගම වෙත 2016 අප්‍රේල් 19 දින බැංකුව දන්වා තිබුණු නමුත්, ඒ සම්බන්ධයෙන් බැංකුව සමග සාකච්ඡා කර ඉඩම නිරවුල් කර ගැනීමට හා සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විට පැවති රු.1,340,162 ක හිඟ බදු මුදල් අයකර ගැනීමට සභාව කටයුතු කර නොතිබුණි.

උලපනේ කර්මාන්තපුරය පිඹුරු අංක 283 කැබලි අංක 01 අක්. 05 රුඩ් 01 පර්.20 ක ප්‍රමාණයක් පෞද්ගලික ආයතනයක් වෙත බදු දීමට කටයුතු කර ඇතත් 2019 දක්වා ගෙවීමට ඇති හිඟ බදු මුදල් අයකර ගැනීම සම්බන්ධව අවස්ථා ගණනාවක දී බදුකරු සමග සාකච්ඡා කළ ද බදු මුදල් ගෙවීමට හැකියාවක් නොමැති බවට සාකච්ඡාවල දී දන්වා සිටින ලදී. එසේ වුවත් බදු මුදල් අයකර ගත යුතු බැවින් නීතිමය කටයුතු කිරීම සඳහා නීති අංශය වෙත යොමු කළ අතර මේ වන විට අදාළ බදුකරු වෙත එන්තර්වාසියක් යොමු කර ඇත.

ආයතනයේ පවතින ක්‍රමවේදයට අනුව ඉඩම් බදු දීමට හා බදු මුදල් අයකර ගැනීම සිදුකළ යුතු අතර, බදුකරය ඇප තැබීමට සභාවේ අවසරය දීමේ ක්‍රමවේදය බදු මුදල් අඛණ්ඩව ලැබෙන බව තහවුරුවන ලෙස සංශෝධනය කළ යුතුය.

(ඊ) මඩකලපුව දිස්ත්‍රික්කයේ පිහිටි කිරිමුවට්ටිවත්ත නැමැති ඉඩමෙන් අක්කර 04 ක් පුද්ගලික සමාගමක් වෙත වර්ෂ 30 ක කාලයක් සඳහා 2011 වර්ෂයේ දී බදු දී තිබුණු අතර, ව්‍යාපෘතිය පවත්වාගෙන යාමේ දුෂ්කරතා හේතුවෙන් ඉඩම නැවත භුක්තිය පවරා ගන්නා ලෙස සමාගම විසින් 2016 වර්ෂයේ අවස්ථා 02ක දී ලිපි මගින් සභාව දැනුවත්කර තිබුණ ද, අදාළ ඉඩම පවරා ගැනීම 2018 වර්ෂය දක්වා ප්‍රමාද වී තිබුණි. ප්‍රමාදය හේතුවෙන් 2016 සිට 2018 වර්ෂය දක්වා කාලයට අදාළ රු.2,139,879 ක් වූ හිඟ බදු මුදල සමාගමෙන් අයකර ගැනීමට නොහැකි වී තිබුණු අතර, අදාළ කාලය තුළ ඉඩම වෙනත් පාර්ශවයකට බදු දීමට තිබුණු අවස්ථාව ද අහිමි වී තිබුණි.

ඉඩමේ භුක්තිය භාර ගන්නා ලෙසට 2016.01.13 වන දින හා 2016.03.18 දින අදාළ බදු සමාගම විසින් කොමිෂන් සභාව වෙත දන්වා තිබූ අතර පසුව අවස්ථා කිහිපයක දී දිස්ත්‍රික් අධ්‍යක්ෂ විසින් භුක්තිය භාර ගැනීම සඳහා ඉඩමට ගොස් ඇතත් ඉඩමේ යන්ත්‍ර සූත්‍ර ඉවත් කර ගෙන නොතිබීම හේතුවෙන් හා කිසිවකු ඉදිරිපත් නොවීම නිසා භුක්තිය භාර ගැනීමට නොහැකිව ඇත. 2016.02.22 දින සිට 2018.08.11 දින දක්වා කාලය තුළ නිෂ්පාදන ක්‍රියාවලිය සිදු නොවූ හෙයින් හිඟ බදු මුදල් ගෙවීමෙන් නිදහස් කිරීමට 2018.08.02 දින පැවති 712 වන කොමිෂන් සභා වාරයේ දී තීරණය කර ඇත.

සභාවේ සාමාන්‍ය බදු අය කිරීමේ ක්‍රමවේදය පරිදි බදු අය කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.

(උ) මාතලේ දිස්ත්‍රික්කයේ පල්ලේපොල ප්‍රාදේශීය ලේකම් කොට්ඨාසයේ පිහිටි අකුරම්බඩ වත්ත නැමැති ඉඩමට අයත් අංක 2011/133 දරන පිඹුරේ කැබලි අංක 01 න් දැක්වෙන අක්කර 02 රූඩ් 03 පර්චස් 37.13 ක් වූ ඉඩම පල්ලේපොල ප්‍රාදේශීය සභාව වෙත ක්‍රීඩාංගණයක් ඉදිකිරීම සඳහා 2007 වර්ෂයේ සිට 30 ක කාලයක් සඳහා බදු පදනමට ලබා දී තිබුණි. අදාළ බදු දීම සඳහා රජයේ ප්‍රධාන තක්සේරුකරුගෙන් තක්සේරුව කැඳවා තිබුණේ 2012 අගෝස්තු 15 දින එනම් භුක්තිය භාර දී වර්ෂ 04 කට පසුව වන අතර සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වනවිට පැවති රු.2,242,000 ක හිඟ බදු මුදල අයකරගෙන නොතිබුණි.

2007-2012 දක්වා වසර 5 කට අදාළ බදු මුදල බදුකරුගෙන් නියමිත පරිදි බදු මුදල් අය කළ යුතුය.

2013.08.27 දිනැතිව ප්‍රාදේශීය සභාව වෙත දැනුම් දී තිබුණි. එම මුදල නොගෙවීම මත නැවතත් 2017.10.18, 2018.02.12 දින එම වර්ෂවලට අදාළ බදු මුදල ද සඳහන් කර බදු මුදල් ගෙවන ලෙසට දැනුවත් කර ඇත.

පල්ලේපොල ප්‍රාදේශීය සභාව අඩු ආදායම්ලාභී ප්‍රාදේශීය සභාවක් බැවින් බදු මුදල් ගෙවීමට හැකියාවක් නොමැති බවට දන්වා ඇත. ඒ අනුව මෙම ක්‍රීඩාංගණය ඉඩමේ නොදියුණු තක්සේරු වටිනාකම පදනම්ව සින්තක්කර ඔප්පුවක් මගින් පවරා දෙන ලෙසට ඉල්ලීමක් කර ඇත. අදාළ තොරතුරු ලබා ගෙන බදු පදනම මත පවරා දීමට ලබා ගත් කොමිෂන් තීරණය සංශෝධනය කර විකිණීමෙන් පවරා දීමට කටයුතු කරන්නේ ද යන්න ඉදිරියේ දී කොමිෂන් සභාවට ඉදිරිපත් කර තීරණයක් ගැනීමට නියමිතය.

(ඌ) කළුතර දිස්ත්‍රික්කයේ කාලවිලවත්ත ඉඩමෙන් රූඩ් 02 පර්චස් 9.94 ක බිම් ප්‍රමාණය සංචාරක නිවාඩු නිකේතනයක් ඉදිකිරීම සඳහා 2001 සැප්තැම්බර් 19 දින අංක 8502 දරන බදු ගිවිසුම මගින් පුද්ගලික සමාගමක් වෙත බදු දී තිබුණු අතර, එම ඉඩම අනවසරකරුවන් භුක්ති විඳින බව අදාළ සමාගම විසින් 2001 වර්ෂයේ අවස්ථා 02ක දී දැනුම් දී තිබුණ ද, ඒ සම්බන්ධයෙන් සභාව කිසිදු පියවරක් ගෙන නොතිබුණි. අදාළ සමාගම විසින් 2002 වර්ෂයේ සිට බදු මුදල් ගෙවීම පැහැරහැර තිබුණු අතර, සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විට අයවිය යුතු බදු මුදල රු.23,894,700 ක් වී තිබුණි.

මෙම ඉඩමට අදාළ ප්‍රධාන තක්සේරුකරුගේ තක්සේරුව 2019.05.14 දින ලැබී තිබුණ බැවින් එය බදු කරු වෙත 2019.06.25 දින දැනුම් දී ඇත. මෙම ඉඩමට අදාළව ලබා දී ඇති බදු ගිවිසුමේ වසර 5 න් 5 ට බදු සංශෝධනයන් ඇතුළත් වන බවට කොන්දේසියක් ඇතුළත් කර තිබුණ ද ඒ අවස්ථාවේ නව ගිවිසුමකට එළඹ නොතිබීම මත සංශෝධිත බදු මුදල් අය කර ගැනීමට අදාළ නීතිය ගැටළුවක් පැන නැගී තිබූ බැවින් මෙම සංශෝධිත බදු මුදල අවසාන ගිණුම්වලට ඇතුළත් කරන ලදී. කෙසේ වුවත් මෙම බදු මුදල සඳහා බදු කරුවන් දැනුවත් කර ඇති අතර නීති කමිටුව වෙත ඉදිරිපත් කර ඉදිරි කටයුතු සඳහා උපදෙස් ලබා ගෙන ඇත.

ක්ෂේත්‍ර පරීක්ෂණ නිලධාරීන්ගේ ද සහය ඇතිව විධිමත් ක්‍රියාවලියක් සකස් කර ක්‍රියාත්මක කිරීම.

3.2 මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරිත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
සභාවේ ඉඩම් මැනුම් කර නියමානුකූල කරන අවස්ථාවේ ප්‍රතිපූර්ණ කිරීමට යටත්ව ඉඩම් මැනුම් කර තිබුණු බලයලත් මිනින්දෝරුවන් රු.33,503,021 ක් ගෙවා තිබුණි. ආයතනයේ කඩිනම් ඔප්පු ලබා දීමේ	මෙම මැනුම් කටයුතු සිදුකර ඇත්තේ 2017.11.23 දින පැවති කොමිෂන් සභා වාරයේ 9980 වන කොමිෂන් පත්‍රිකාවට අදාළ ව ලබාදෙන ලද තීරණයකට අනුවය. මේ වන විට ඔප්පු ලබා දීමේ	සභාවේ අරමුදල් ආර්ථිකමය ලෙස උපයෝජනය කළයුතු අතර, ඔප්පු ලබාදීම කඩිනම්කර මැනුම්

වැඩසටහනක් ක්‍රියාත්මක වී තිබියදීත් සමාලෝචිත වර්ෂය අවසානය දක්වා මෙයින් රු.945,323 ක් පමණක් ප්‍රතිපූර්ණය කරගෙන තිබුණි.

වැඩපිළිවෙළ කඩිනම් කර ඇති බැවින් ගාස්තු අයකරගත කොමිෂන් සභාව විසින් ගෙවා ඇති යුතුය. මෑතදී ගාස්තු කට්ටිකරුවන්ගෙන් අය වෙමින් පවතී.

3.3 මතභේදයට තුඩුදෙන ගනුදෙනු

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>පරිගණක මෘදුකාංග පැකේජයක් මිලදී ගැනීම සඳහා 2002 වර්ෂයේ දී පෞද්ගලික සමාගමක් වෙත ගෙවා තිබුණු රු.17,000,000 ක මුදල නැවත ලබා ගැනීමට හෝ අදාළ මෘදුකාංග පැකේජය ලබා ගැනීමට සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විටත් සභාව කටයුතුකර නොතිබුණි.</p>	<p>මෙම රු.මිලියන 17 ක අත්තිකාරම් ගෙවීම් සම්බන්ධයෙන් අපරාධ පරීක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව මෙන්ම අල්ලස් හෝ දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව ද අදාළ පරීක්ෂණ සිදුකර ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂණ සභාවට ලිඛිතව දක්වා ඇත්තේ “අල්ලස් පනත ප්‍රකාරව අධිකරණයේ දී නඩු පවරා සාධාරණ සැකයෙන් ඔබ්බට ඔප්පු කිරීමට තරම් ප්‍රමාණවත් කරුණු නොමැති බැවින් තවදුරටත් කටයුතු නොකිරීමට දූෂණ චෝදනා විමර්ශන කොමිෂන් සභාව 2013.11.23 දින තීරණය කර ඇති බවය.”</p>	<p>මුදල හෝ අදාළ මෘදුකාංගය ලබාගත යුතුය.</p>

3.5 මානව සම්පත් කළමනාකරණය

විගණන නිරීක්ෂණය	කළමනාකාරීත්වයේ අදහස් දැක්වීම	නිර්දේශය
<p>සමාලෝචිත වර්ෂය අවසන් වන විට ජ්‍යෙෂ්ඨ මට්ටමේ නිලධාරීන් 03ක් ද, මධ්‍යම මට්ටමේ නිලධාරීන් 12ක් ද, ඇතුළත්ව පැවති පුරප්පාඩු 49 ක් පිරවීමට හෝ සේවක අවශ්‍යතාවය පරිදි තනතුරු සංශෝධනය කිරීමට සභාව කටයුතු කර නොතිබුණි.</p>	<p>මේ වන විට ඉඩම් ප්‍රතිසංස්කරණ කොමිෂන් සභාවේ අනුමත සේවක සංඛ්‍යාව සහ 2018 කැබිනට් තීරණය මගින් අනුමත සේවක සංඛ්‍යාව සමාලෝචනය කරමින් නව බඳවාගැනීමේ පරිපාටියක් සහ කොමිෂන් සභාවේ පුළුල් වූ කාර්යයභාරය පදනම් කර ගනිමින් අනුමත සේවක සංඛ්‍යාව සංශෝධනය කර ගැනීමේ කටයුතු සිදු කරමින් පවතී.</p>	<p>පවතින පුරප්පාඩු පිරවීමට හෝ සේවක අවශ්‍යතාවය පරිදි තනතුරු සංශෝධනය කිරීමට කටයුතු කළ යුතුය.</p>